

АКТУЕЛНОСТИ

Милош М. Ковачевић
Филолошки факултет Београд
Филолошко-уметнички факултет
Крагујевац

УДК: 811.163.41+
821.163.41:005.745](049.32)
ИД БРОЈ: 208611596
Примљен: 15. мај 2014.
Прихваћен: 28. мај 2014.

ФИЛОЛОШКА ВИЂЕЊА ИДЕНТИТЕТА СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КУЛТУРЕ КАО ИНТЕЛЕКТУАЛНИ АПЕЛ ЗА ШИРЕ ДРУШТВЕНО ДЕЛОВАЊЕ

Одбор за српски језик Српске књижевне задруге, основан у јуну 2013. године, последице Научне конференције „Улога Српске књижевне задруге у неговању културе српског језика“, одржане 14. 11. 2013. године, а са које се управо појавио научно врло значајан зборник радова – одржао је 8. маја 2014. године другу Научну конференцију на тему „Идентитет српског језика и културе“. Обе конференције представљају почетне а практичне кораке у реализацији програма Одбора за језик Српске књижевне задруге. Оснивањем Одбора за језик Српска књижевна задруга као једна од најстаријих српских културних установа „објавила“ је, а овим конференцијама и потврдила, да мора да се активно укључи у борбу за очување вредности српског језика. То је посебно значајно у данашњем времену у коме се, пре свега политички и политикантски, доводи у питање идентитет српског језика, и у коме се језичка култура по језичкој некултури препознаје на готово свакоме кораку. С каквим и коликим проблемима се сусреће српски књижевни језик, а следствено и српска књижевност и култура на њему створена, на најбољи начин показују закључци што их – након седамнаест поднесених реферата који из различитих аспеката осветљаваху проблематику идентитета српског језика и културе – донесоше и

српској друштвеној, културној и политичкој јавности презентоваше учесници Научне конференције ИДЕНТИТЕТ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КУЛТУРЕ. Реч је о следећих шест закључака:

1) У провођењу српске језичке политике, која подразумева не само србијански него читав српски језички и културни простор, мора се постићи усаглашеност српских научних и политичких ставова и деловања. Српска политика не може нити сме деловати мимо српске филолошке науке, како је то до сада био случај, а што се посебно огледа у неутемељеном прихватању мањинских језика, као нпр. босанског.

2) Постојеће врло сложено стање у српској филологији у очувању српских националних филолошких интереса није могуће мењати без учешћа „националне интелигенције“, која не може нити сме, као до сада, бити деполитизована.

3) Питање места српског језика и књижевности, као кључног за одређивање нашег културног и историјског идентитета, у нашем друштву треба да добије статус политичког питања, као што су то и друга национално битна политичка питања (европски пут Србије, питање Косова и Метохије и сл.).

4) У процесу глобализацијских и ервоинтеграцијских процеса, неопходно је да српска филологија, српска политика и медији заједно раде на очувању српског језичког, књижевног и културног идентитета који је, ништа друго, него европски идентитет.

5) Српски језик и књижевност морају у образовном систему добити статус какав имају матерњи језици и књижевности у водећим европским земљама, пре свега у погледу броја часова наставе у основној и у средњој школи, односно морају добити „надпредметни статус“ какав матерњи језик и књижевност имају у појединим европским земљама.

6) Статус српског језика не може се побољшати ако се не промени његов статус у целокупном образовном систему. Не може, наиме, у Србији постојати ниједан факултетски тип школовања а да не подразумева елементарну и функционалну писменост и елементарно познавање српске књижевности и културе. Зато је неопходно, уз учешће свих научних, филолошких, педагошких и културних установа, изградити национално, демократско и друштвено освешћени концепт изучавања српског језика, књижевности и културних вредности, и очувања ћирилице као српског националног писма.

Наведених шест закључака на најбољи начин одражавају актуелно врло тешко стање српскога језика и српске културе. Показују да се одавно присутна државна и друштвена немарност према проблемима српскога језика, српскога писма ћирилице, и српске филологије уопште – још више продубљује разо-

бличавајући управо у актуелном тренутку све своје негативне последице. У сваком од закључака сажет је суштаствени део једног или више реферата са ове научне конференције. А на Научној конференцији „Идентитет српскога језика и културе“, која је била позивног типа, учешће је узело седамнаест еминентних српских филолога из Србије, Црне Горе и Републике Српске, које данас представљају јединствен културно-језички простор. Тих седамнаест реферата условно би се, према претежности филолошког интересовања, могли поделити у две скупине. Прву скупину чинили би реферати који су се бавили актуелним проблемима српскога језика и писма, а другу реферати који су истраживали актуелне, проблеме српске књижевности, односно српске књижевно-културне, најчешће идентитетске, проблеме.

Различитим идентитетским аспектима српскога језика и ћирилице бавили се, у својим рефератима, дванаест српских филолога, учесника конференције: 1) Јелица Стојановић, *Значај ћирилице за континуитет и идентитет српског језика и културе*; 2) Срето Танасић, *Место српског језика у идентитетској српске културе*; 3) Александар Милановић, *Идентитет српског књижевног језика кроз историју*; 4) Милош Ковачевић, *Српска ћирилица босанској коби српског језика*; 5) Михаило Шћепановић, *Црногорски проблем српског језика у Црној Гори*; 6) Миланка Бабић, *Босански проблем српског језика у Републици Српској*; 7) Рајна Драгићевић, *Нека питања организације настава српског језика у школама као важан фактор очувања идентитета српског језика и културе*; 8) Илијана Чутура, *Идентитет српског језика у настави*; 9) Драган Лакићевић, *Идентитет српског језика у поезији*; 10) Вељко Брборић, *Језички и културни идентитет у основној школи*; 11) Душко Бабић, *Савремена школа и кварије српског језика*, и 12) Марко Јанићијевић, *Језик и сејарајизам у светлу референтних података*. Свих дванаест реферата поднесени су на скупу, изузимајући Миланку Бабић, која није присуствовала конференцији, него је свој реферат приложила. Из самих наслова реферата може се готово самоочигледно закључити који су све проблеми српскога језика научно разматрани на овој конференцији, и колико су они партиципирали у неком од пет усвојених закључака.

Питањима идентитета српске књижевности и културе бавило се, у својим рефератима, пет угледних српских књижевних филолога: 1) Зоран Аврамовић, *Шта угрожава идентитет српског језика и културе*; 2) Мило Ломпар, *Национална интелекција и стилус српске филологије*; 3) Драган Бошковић, *Српска књижевност: национални и европски идентитет*; 4) Александар Јовановић, *Књижевност и национални идентитет*, и 5) Тиодор Росић, *Глобализам и национални стилус српске књижевности*.

Кад се дате теме придруже онима што су примарно лингвистичке, јасно је да је научна конференција на дневни ред поставила готово сва актуелна питања која оптерећавају идентитет српскога језика, српске књижевности

и српске културе. Јасно је, такође, да закључци са датог скупа одражавају суштину тих проблема. Ти закључци нису, међутим, прављени само ради упознавања шире јавности. Њихов циљ је шири, и много значајнији: они треба да бар мало разбију „учмалост“ и „незаинтересованост“ пре свега српске владе и српских политичких кругова, посебно у времену процеса европске интеграције Србије, гдје идентитетски критеријуми морају добити једно од најзначајнијих места, уколико се не жели таква интеграција Срба у Европску унију која ће поништити све њихове језичке и културне вредности.